

ΚΑΡΛΟ ΛΟΥΚΑΡΕΛΙ Ιταλός συγγραφέας

Media: ΤΑ ΝΕΑ ΣΑΒΒΑΤΟΚΥΡΙΑΚΟ **Page:** 1,26-27 **Published at:** 01-06-2024
Author: **Surface:** 1838.7 cm² **Circulation:** 24590
Subjects:

**ΚΑΡΛΟ
ΛΟΥΚΑΡΕΛΙ**
Ιταλός συγγραφέας

Σ. 26-27

FOCUS Η ΑΛΛΟΨΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Κάρλο Λουκαρέλι

«Κάποτε πρέπει να παίρνουμε θέση για το έγκλημα γύρω μας»

Ο σημαντικός εκπρόσωπος του μεσογειακού νουάρ, δημιουργός του επιθεωρητή Ντε Λούκα, μιλάει για τη λογοκρισία τον καιρό της Μελόνι, τη Μαφία, τον Αντρέα Καμιλέρι και τους μετανάστες - συγγραφείς

ΣΥΝΕΤΕΥΞΗ ΣΤΟΝ ΔΗΜΗΤΡΗ ΔΟΥΛΓΕΡΙΑΝ

Η ιδέα να ασχοληθεί με τη συγγραφή αστυνομικών ιστοριών – μέσω των οποίων θα αναδείκνυε τελικά το σκοτεινό φασιστικό πρόσωπο του ιταλικού παρελθόντος – γεννήθηκε την περίοδο που σπούδαζε Σύγχρονη Ιστορία. Η πτυχιακή του, άλλωστε, αφορούσε τη δράση της Αστυνομίας την περίοδο του φασισμού. Το αποτέλεσμα ήταν η γέννηση του επιθεωρητή Ντε Λούκα, «πρωταγωνιστή» ενός από τους σημαντικότερους και πολυμεταφρασμένους εκπροσώπους του μεσογειακού νουάρ. Συναντήσαμε τον Κάρλο Λουκαρέλι στη Διεθνή Έκθεση Βιβλίου Θεσσαλονίκης, με αφορμή την πρόσφατη επανέκδοση της «Τριλογίας του φασισμού» (εκδ. Διόπτρα, μτφ. Δήμητρα Δότση), αλλά και τις ιστορίες του, που εκδίδονται από τον «Πατάκη».

Παρουσιάζετε στα βιβλία σας το παρελθόν της Ιταλίας με έναν σκοτεινό και μάλλον πεσιμιστικό τρόπο. Θέλουν οι Ιταλοί να έρχονται αντιμέτωποι με αυτό το παρελθόν επί Β' Παγκοσμίου και μεταπολεμικά;

Είναι μια σχέση περίπλοκη και πολύ δύσκολη. Φυσικά αν ρωτήσεις την πλειονότητα θα σου απαντήσει ότι επρόκειτο για μια τρομακτική περίοδο, με φασισμό και δικτατορία, όπου επικρατούσαν οι νόμοι του πολέμου. Υπάρχει, όμως, και ένα ευδιάκριτο κομμάτι της κοινωνίας που δεν συμφωνεί. Δεν ήταν όλα άσχημα και η Ιταλία έκανε απλώς ένα «λάθος». Την κύρια ευθύνη για αυτή την άγνοια την έχουμε εμείς οι συγγραφείς. Δεν γράφουμε πολλά για την πρόσφατη ιστορία μας και έτσι οι νεότερες γενιές δεν μπορούν να μάθουν γι' αυτή. Φαντάζονται μια κατάσταση όπου δεν είναι και τόσο άσχημα τα πράγματα. Βγαίνει μπροστά η εθνική αυτοπεποίθηση και τα στερεότυπα: «εμείς» είμαστε οι «καλοί Ιταλοί», οι άλλοι είναι «οι σκληροί Γερμανοί».

■ Πώς επηρεάζει αυτή την έλλειψη ενημέρω-

σης η σημερινή πολιτική κατάσταση με τη Μελόνι πρωθυπουργό και τον μπερλουσκονισμό κυρίαρχο ρεύμα;

Είπατε τη σωστή λέξη: «μπερλουσκονισμός». Ο Μπερλουσκόνι δεν υπάρχει σήμερα, αλλά υπάρχουν οι ιδέες του. Πριν από τον Μπερλουσκόνι δεν διανοούνταν κανείς να πει κάτι θετικό για τον φασισμό. Ίσως αναφερόμασταν σε «κάποιους φασίστες». Επρεπε όμως να εξηγήσουμε στον κόσμο ποια είναι η πραγματική φύση του φασισμού, όχι να μένουμε μόνο σε σχήματα και θεωρίες. Όταν εμφανίστηκε εκείνος άρχισε να περνάει την άποψη ότι δεν είναι ο φασισμός συνώνυμο του Κακού. «Μην ακούτε τους αριστεριστές και τους κομμουνιστές – κάτι καλό υπάρχει κι εκεί». Και τώρα ήρθε η Μελόνι, για την οποία προφανώς δεν πιστεύω ότι είναι φασίστρια ούτε ότι θα μπει μια μέρα στο Κοινοβούλιο με

την μπότα όπως ο Μουσσολίνι. Ανίκη, όμως, σε ένα κόμμα που ασπάζεται ορισμένες ιδέες των φασιστών. Αυτός είναι ο κίνδυνος.

■ Ο επιθεωρητής Ντε Λούκα είναι ένας Ιταλός της εποχής του, που εργάζεται ως καλός αστυνομικός υπό τον φασισμό και τον κομμουνισμό, αλλά εκδιώκεται από το πόστο του την περίοδο της δημοκρατίας. Γιατί;

Ο Ντε Λούκα κουβαλάει ένα «προπατορικό αμάρτημα»: δεν κάνει καμία επιλογή όταν το επιβάλλει η εποχή του. Είναι προσπλωμένος μόνο στην αποστολή και το επάγγελμά του. Δεν τον νοιάζουν οι φασίστες δίπλα του, αλλά μόνο το έγκλημα που πρέπει να εξιχνιάσει. Αυτό όμως είναι το λάθος του. Γιατί κάποτε μέσα στην Ιστορία πρέπει να παίρνουμε ολίγη θέση για τα εγκλήματα γύρω μας. Διαφορετικά είναι κι αυτό θέμα: να μην κάνεις τίποτα. Και τότε η Ιστορία μπορεί να σε πετάξει.

Μπορεί αυτοί που θα έρθουν στο νέο καθεστώς να θεωρήσουν ότι υπήρξε φασίστας επειδή ακριβώς δεν αντιτεκόδισαν. Φυσικά το πρόβλημα δεν είναι μόνο του Ντε Λούκα. Πολλοί άνθρωποι σκέφτονται το παρόν και ποτέ το μέλλον.

Στο «Μαύρος χειμώνας στην Μπολόνια» πολλοί άνθρωποι μοιάζουν με πρόσφυγες στον ίδιο τους τον τόπο προσπαθώντας να βρουν φαγητό στον δρόμο. Πώς κάνατε την ιστορική έρευνα για όλη αυτή την περίοδο;

Είχασα πολύ τη βιβλιογραφία και είδα φωτογραφίες της πόλης εκείνης της περιόδου, επειδή όντως έχουν σωθεί πολλές. Επρεπε να είμαι σίγουρος για τους δρόμους, τις πλατείες, τα σπίτια και μετά να «απλώσω» την πλοκή. Κι ύστερα υπάρχουν αρκετά βιβλία για την οικονομική ζωή, τη στρατιωτική συνθήκη, τους βομβαρδισμούς και τόσα άλλα.

Η Μπολόνια, για παράδειγμα, από τον χειμώνα του 1943 κι έπειτα είναι μια πόλη - φάντασμα, επειδή είχε βομβαρδιστεί και οι άνθρωποι της την εγκατέλειψαν. Ο Ντε Λούκα, λοιπόν, βρίσκεται κάποια στιγμή εκεί. Τρεις μήνες αργότερα, ωστόσο, είναι μια ελεύθερη πόλη και οι κάτοικοι επιστρέφουν. Αν δεν ξέρεις αυτή τη λεπτομέρεια θα γράψεις κάτι λάθος.

Υστερα από την έρευνα πάντως θα πρέπει να φιλτράρετε τις ιστορικές πληροφορίες και να αφήσετε τους χαρακτήρες σας να ανασάνουν...

Ναι. Κατ' αρχάς εγώ ξέρω περισσότερα για την Ιστορία απ' ό,τι ο Ντε Λούκα. Εκείνος ως άνθρωπος της εποχής του δεν δικαιούται να ξέρει π.χ. τι θα συνέβαινε το 1944. αι το άλλο ζήτημα είναι η νοοτροπία των ανθρώπων εκείνη την περίοδο: το πώς σκέφτονται. Αν βρει κάποιος ένα πρωτοσέλιδο από εφημερίδα της εποχής μένει στην εντύπωση ότι κερδίζουμε τον πόλεμο. Πρέπει όμως να αρχίσει να «σκάβει» για να ανακαλύψει, για παράδειγμα, πόσο σημαντικές ήταν οι πατάτες και ότι μάλιστα πωλούνταν σε συγκεκριμένους δρόμους.

Διαβάζοντας τα μυθιστορήματά σας μένει κάποιος με την αίσθηση ότι υπήρξε ένα σημείο καμπής όπου οι Ιταλοί έφτασαν στα πρόθυρα του εμφυλίου, αλλά τον απέφυγαν. Ισχύει κάτι τέτοιο;

Βεβαίως. Εγώ κατάγομαι από την Εμίλια-Ρομάνια, ένα μέρος στο οποίο μετά τον πόλεμο οι παριζάνοι εκτελούσαν φασίστες ως αντίποινα για όσα έκαναν εκείνοι στους δικούς τους. Υπήρχε μια διάχυτη λαχτάρα για επανάσταση επειδή πολλοί πίστευαν ότι μπορούσαν να πάρουν τη ρεβάνς από τους πλουσίους και τον βασιλιά. Μπορούσε όντως να συμβεί κάτι εκείνη την περίοδο, αλλά δεν συνέβη. Γιατί; Επειδή βρισκόμασταν στον Ψυχρό Πόλεμο. Ανήκαμε ξεκάθαρα στη μία πλευρά του συνόρου που χώριζε τον κόσμο, στο πλευρό των Αμερικανών. Αυτό δεν μπορούσε να αλλάξει και το γνώριζαν οι κομμουνιστές μας. Μπορούσαν να κάνουν όση ταραχή ήθελαν, αλλά ήξεραν πως δεν θα

Πάντοτε υπάρχουν κάποιοι που είναι υπέρ της κυβέρνησης. Εγώ μπορεί να μην εμφανιστώ σε μια εκπομπή, αλλά στη θέση μου θα πάει άλλος υπέρ της Μελόνι

επικρατίσουν. Η απόφαση ήταν ειλημμένη: η Ιταλία συμμετείχε στο ΝΑΤΟ.

Πιστεύετε ότι σήμερα είναι μια καλή εποχή για το μεσογειακό νουάρ;

Αν μιλάμε με τον Λοριάνο Μακιαβέλι (σ.σ.: ο 90χρονος συγγραφέας της αστυνομικής λογοτεχνίας) θα σας πει ότι δεν είναι, επειδή έχουμε μαζευτεί πολλοί συγγραφείς και δίνουμε την εντύπωση μιας αναγνωστικής μόδας. Και επειδή είναι ευκολότερο για πολλούς να βρουν εκδότη όταν γράφουν αστυνομικά. Προσωπικά, δεν βρίσκω κανένα πρόβλημα. Μπορούμε άνετα να έχουμε και την εμπορική λογοτεχνία που πουλάει. Αλλά ανάμεσά της θα βρούμε και ορισμένα ιδιοφυή ή πρωτότυπα κείμενα τα οποία αξίζει να διαβαστούν στην εποχή μας. Ανακάλυψα, για παράδειγμα, τη «Νύχτα των πανθήρων» του νεαρού Πιερτζόρτζιο Πουλίτζι από τη Σαρδηνία. Γράφει μάλιστα στο πλαίσιο ενός συλλογικού προγράμματος συγγραφέων, το οποίο οργανώνει ο «δάσκαλος» πολλών από εμάς Μάσιμο Καρλότο.

Ποια είναι η πρώτη ύλη που χρειάζεστε για να γράψετε καλό αστυνομικό μυθιστόρημα, ώστε να λειτουργεί και ως κοινωνικό σχόλιο;

Χρειάζεται να μας τρομάζει κάτι. Μέσα σε ένα σύμπαν φόβου δεν μπορεί παρά να γράφεις για τον φόβο, επειδή οι άνθρωποι θέλουν να ξέρουν τι τρομάζει. Και στην Ιταλία υπάρχουν αρκετά πράγματα ακόμη που μπορεί να σε τρομάζουν, σίγουρα η Μαφία. Το ίδιο συμβαίνει και στον κινηματογράφο. Θέλουμε να βλέπουμε ταινίες τρόμου για να ταυτιστούμε με όσα μας φοβίζουν. Αυτό μπορούν να το καταφέρουν οι ιταλοί συγγραφείς της «δεύτερης γενιάς», όπως λέμε, που προέρχονται από την Τυνισία, τη Λιβύη, την Ερυθραία, τη Συρία. Μαθαίνουμε πλέον πολλά πράγματα για τη μετανάστευση, επειδή γράφουν για τους γονείς τους υποδεικνύοντας φυσικά και αυτοί τη σκοτεινή πλευρά της σύγχρονης Ιταλίας. Θα έχουμε πάντα τον Μάσιμο Καρλότο. Αλλά μας ενδιαφέρει πλέον και η Τζιάματσα Σκέγκο.

Ποια είναι η κατάσταση με τα ιταλικά μέσα ενημέρωσης ύστερα από την πρόσφατη απεργία δημοσιογράφων στη ΡAI; Υπάρχει όντως μεγαλύτερος βαθμός λογοκρισίας επί Μελόνι;

Προβλήματα τέτοιου τύπου υπήρχαν και επί Μπερλουσκόνι. Αλλά τώρα είναι μεγαλύτερο. Ξεκίνησε από εκείνη την περίοδο και έφτασε ως τις μέρες μας. Εγινε η απεργία, όπως λέτε, αλλά ξέρετε κάτι; Οι δημοσιογράφοι που δεν πήραν μέρος ήταν περισσότεροι. Πάντοτε υπάρχουν κάποιοι που είναι υπέρ της κυβέρνησης. Εγώ μπορεί να μην εμφανιστώ σε μια εκπομπή, αλλά στη θέση μου θα πάει κάποιος άλλος συγγραφέας που θα δηλώσει υπέρ της Μελόνι. Αυτό είναι το πρόβλημα. Κοιτάζετε και το πρόσφατο περιστατικό στην Εκθεση Βιβλίου του Τορίνο, όπου ο Στέφανο Μασίνι παρουσίαζε το βιβλίο του για την άνοδο του ναζισμού στην Ευρώπη και δέχθηκε τη λεκτική επίθεση ενός 70χρονου που ούρλιαζε ότι «ο Χίτλερ είχε δίκιο». Προφανώς δεν έχουμε μπροστά μας μια επίθεση από μελανοχίτωνες, αλλά πρέπει να σας πω ότι μέχρι πρότινος κανείς δεν φανταζόταν αντίστοιχα επεισόδια σε εκθέσεις βιβλίου. Νομίζω ότι πλέον διάφοροι τέτοιοι «μοναχικοί λύκοι» νιώθουν πιο άνετα να εκδηλωθούν ακόμη και σε ένα προστατευμένο περιβάλλον, επειδή παίρνουν υπόψη τους την πολιτική ατμόσφαιρα.

ΟΙ ΑΛΛΟΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

«Ο Σαβιάνο βρίσκεται σε μεγάλο κίνδυνο»

Έχετε συνεργαστεί στη «Σιωπή» με τον Αντρέα Καμιλέρι; Πώς ήταν στην καθημερινή επαφή;

Ενας υπέροχος άνθρωπος και φίλος, πέρα από τη λογοτεχνική αξία του. Όταν ξεκινούσε να αφηγείται μια ιστορία, απλώς σταματούσε ό,τι έκανε και καθόσουν για να τον ακούσεις. Μια ιδιοφυία της αφήγησης. Υπήρχε κάποτε μια σκέψη να γράψουμε μαζί ένα βιβλίο με πλοκή, αλλά έκανα πίσω μπροστά στο μέγεθος. Δεν θα μπορούσα να υποδεικνύω αλλαγές ή διορθώσεις σε έναν συγγραφέα όπως ο Καμιλέρι. Αργότερα βρεβία έπεσε η ιδέα ενός βιβλίου υπό τη μορφή επιστολών που ανταλλάσσουν δύο ντετέκτιβ. Αυτό με τράβηξε περισσότερο και χρησιμοποίησα μάλιστα την επιθεωρήτρια Γκράτσια Νέγκρο, η οποία έγραφε στον Μονταλμπάνο. Έγραφα, λοιπόν, την πρώτη επιστολή, με την οποία η δική μου επιθεωρήτρια ρωτάει τον Μονταλμπάνο αν επιθυμεί να λύσουν από κοινού μια υπόθεση. Και παίρνω ένα ξερό «όχι» από τον Καμιλέρι. Του είπα μάλιστα ότι έπρεπε να το ξεκαθαρίσει από την αρχή πως δεν ήθελε να συνεργαστούμε. Στη συνέχεια, όμως, παίρνω στο σπίτι ένα πακέτακι με γλυκά κανόλι μέσα στο οποίο βρισκόω ένα κομμάτι χαρτί. Ήταν η απάντηση του Μονταλμπάνο: «Αγαπητή συνάδελφε, μη γράφεις κανονική επιστολή γιατί η υπόθεση που εξετάζουμε είναι πολύ επικίνδυνη. Προσπάθησε να μιλήσει με άλλον τρόπο». Κατάλαβα το ξέπνο κόλπο του Καμιλέρι και ανταπάντησα στέλνοντάς ένα κομμάτι με τραπεζιάνι, όπου είχα κρύψει την επιστολή της Νέγκρο.

Ποια είναι τα μεγάλα κεφάλαια της ιταλικής και της παγκόσμιας λογοτεχνίας χωρίς τα οποία δεν θα μπορούσατε να αγαπήσετε την περιπέτεια της αφήγησης;

Η περιπέτεια ξεκίνησε με τον Τζιόρτζιο Σερμανένκο (σ.σ.: 1911 - 1969) που έζησε στο Μιλάνο στη δεκαετία του 1960. Όταν διάβασα το πρώτο βιβλίο του ήμουν 14 ετών και έμεινα με την εντύπωση ότι αν έγραφα κάτι, αυτό το είδος θα έπρεπε να ακολουθήσω. Και σε μεγάλο βαθμό αυτό έκανα. Όχι με τον ίδιο τρόπο προφανώς, ο Σερμανένκο είναι μια κορυφή. Αλλά αισθανόμουν ότι έπρεπε να περιγράψω τη σκοτεινή πλευρά της κοινωνίας με ρεαλισμό.

Ποια είναι η φήμη του Ρομπέρτο Σαβιάνο, ενός συγγραφέα που τα έβαλε με τη Μαφία, σήμερα στην Ιταλία;

Τον διαβάζουν ακόμη. Είναι φίλος μου ο Ρομπέρτο και πιστεύω ότι βρίσκεται σε μεγάλο κίνδυνο. Στην Ιταλία θα βρείτε πολλούς που τον απορρίπτουν λέγοντας ότι όσα γράφει είναι για να βγάλει χρήματα. Και ότι κανείς άλλος δεν κινδυνεύει από τη Μαφία. Είναι φαύλος κύκλος, δεν βγάζεις άκρη. Παραμένουν όλοι σιωπηλοί αρνούμενοι ότι υπάρχει κίνδυνος.

Carlo Lucarelli, «Η τριλογία του φασισμού», μτφ. Δήμητρα Δότση, εκδ. Διόπτρα, 2024

Κάρλο Λουκαρέλλι, «Μαύρος χειμώνας στην Μπολόνια», μτφ. Δήμητρα Δότση, εκδ. Πατάκης, 2023